



Stockholms  
stad

# Kränkande behandling och diskriminering i förskolan

Revisionsår 2025, nr 3

Stadsrevisionen

Dnr: RVK 2025/93

Stadsrevisionen i Stockholms stad är kommunfullmäktiges kontrollinstrument för att granska den verksamhet som bedrivs av stadens nämnder och bolag. På stadens webbplats, [start.stockholm/re-vision](http://start.stockholm/re-vision), finns revisionsrapporter publicerade. För att prenumerera på stadsrevisionens informationsbrev, uppge e-postadress till [revision.rvk@stockholm.se](mailto:revision.rvk@stockholm.se).

Till

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdels-  
nämnd

Norra innerstadens stadsdels-  
nämnd

Skarpnäcks stadsdelsnämnd

## **Kränkande behandling och diskriminering i förskolan**

Revisorsgrupp 1 har den 23 september 2025 behandlat bifogad revisionsrapport.

Stadsrevisionen har granskat om förskolorna förebygger och åtgärdar kränkande behandling och diskriminering i sitt arbete. Granskningen visar att granskade nämnder inte fullt ut följer skollagens och diskrimineringslagens krav. Bland annat pratar man för det mesta inte med det utsatta barnet i samband med utredning. Vi revisorer anser att det är angeläget att barnens röst, om möjligt, hörs i denna typ av ärenden. Vi menar också att den systematiska uppföljningen bör stärkas som till exempel att nämnden säkerställer att skollagen följs.

Vi hänvisar i övrigt till rapporten och lämnar den för yttrande till stadsdelsnämnderna Enskede-Årsta-Vantör, Norra Innerstaden samt Skarpnäck. Yttrande ska ha inkommit till revisorsgrupp 1 senast 31 december 2025. Rapporten skickas för kännedom till förskolenämnden och övriga stadsdelsnämnder.

På revisorernas vägnar.

Bo Ringholm  
Ordförande

Therese Kandeman  
Sekreterare

# Innehåll

## Kränkande behandling och diskriminering i förskolan

<b>1.</b>	<b>Samlad bedömning och rekommendationer.....</b>	<b>1</b>
<b>2.</b>	<b>Bakgrund .....</b>	<b>3</b>
2.1	Syfte och revisionsfrågor .....	3
2.2	Omfattning/avgränsning .....	3
2.3	Ansvarig nämnd .....	4
2.4	Revisionskriterier .....	4
2.5	Metod .....	4
<b>3.</b>	<b>Arbetsätt för att förebygga kränkningar och diskriminering ..</b>	<b>5</b>
3.1	Målinriktat arbete .....	5
3.2	Identifiering och analys av risker .....	6
3.3	Evidensbaserade arbetsmetoder .....	7
3.4	Kompetensinsatser och stöd till personal .....	7
3.5	Nätverk och forum för att främja det förebyggande arbetet.....	8
3.6	Revisionskontorets slutsats .....	8
<b>4.</b>	<b>Plan mot kränkande behandling och diskriminering .....</b>	<b>9</b>
4.1	Revisionskontorets slutsats .....	9
<b>5.</b>	<b>Anmälan och utredning av kränkande behandling och diskriminering .....</b>	<b>11</b>
5.1	Rutiner för anmälan och utredning .....	11
5.2	Revisionskontorets verifiering av ärenden.....	12
5.2.1	<i>Utredningar, åtgärder och mallar.....</i>	<i>12</i>
5.2.2	<i>Anmälare och innehållet i ärendena .....</i>	<i>12</i>
5.2.3	<i>Åtgärdsplaner.....</i>	<i>13</i>
5.3	Revisionskontorets slutsats .....	13
<b>6.</b>	<b>Systematisk uppföljning .....</b>	<b>14</b>
6.1	Årlig förskolerapport.....	14
6.2	Det systematiska kvalitetsarbetet .....	14
6.3	Stadsdelsnämndernas verksamhetsberättelser.....	15
6.4	Stadens förskoleundersökning.....	15
6.5	Revisionskontorets slutsats .....	15

## 1. Samlad bedömning och rekommendationer

Kränkande behandling och diskriminering får inte förekomma i förskolan enligt skollagen och diskrimineringslagen. Revisionskontoret har därför granskat hur de tre stadsdelsnämnderna Enskede-Årsta-Vantör, Norra innerstaden samt Skarpnäck säkerställer att det finns ett förebyggande och åtgärdande arbete mot kränkande behandling och diskriminering i enlighet med lagstiftningen. Granskningen omfattar förskolor i kommunal regi.

Revisionskontorets samlade bedömning är att stadsdelsnämnderna delvis arbetar förebyggande och åtgärdande för att motverka kränkande behandling och diskriminering i förskolan. Bedömningen grundar sig på att den systematiska uppföljningen, i enlighet med lagstiftningens krav, måste stärkas.

Granskningen visar att de granskade stadsdelsnämnderna i praktiken bedriver ett förebyggande och målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling och diskriminering. Det finns rutiner och arbetssätt för att anmäla, utreda och åtgärda kränkande behandling och diskriminering. Förskolepersonalen genomgår även regelbundna kompetens- och informationsinsatser avseende det förebyggande arbetet kopplat till kränkande behandling. Revisionskontoret noterar dock att diskrimineringsgrunderna inte omfattas i samma utsträckning som kränkande behandling i dessa forum. Av den årliga förskoleundersökningen framgår att en majoritet av vårdnadshavarna upplever att förskolorna arbetar utifrån målområdet ”Normer och värden” och att flertalet upplever att deras barn är trygga i förskolan.

Systematisk uppföljning av arbetet mot kränkande behandling och diskriminering i enlighet med lagens krav sker idag inte i tillräcklig utsträckning. Det innebär att det finns risk för att nämnden inte säkerställer att förskolorna arbetar förebyggande mot kränkande behandling och diskriminering. I staden pågår ett arbete med att utveckla det systematiska kvalitetsarbetet i förskolan. Revisionskontoret anser det vara av vikt att uppföljning av arbetet med kränkande behandling, diskriminering samt målområdet ”Normer och värden” omfattas av detta utvecklingsarbete.

De granskade stadsdelsnämnderna upprättar årliga planer mot kränkande behandling och diskriminering i enlighet med skollagen. Dessa behöver dock utvecklas för att säkerställa att innehåll och omfattning möter lagstiftningens krav. Exempelvis är det vanligt förekommande att standardtexter används, vilket medför att den

lokala förankringen saknas. En del planer omfattar även endast ett fåtal aktiviteter, vilket kan medföra att förskolan endast fokuserar på enskilda delar i det förebyggande arbetet mot kränkande behandling och diskriminering.

I samband med revisionskontorets granskning av diariet förda utredningar framgår att samtal med det utsatta barnet endast genomförts i hälften av utredningarna. Det saknas dokumenterad motivering till varför detta inte gjorts. Enligt Skolinspektionen är det viktigt att utredaren beskriver och fångar upp upplevelsorna från barnet som utsatts för kränkningen.

Beslut om utredning eller upprättande av den årliga planen rapporteras inte till nämnderna. Det är viktigt att anmälan sker till stadsdelsnämnden för att säkerställa att nämnden får full insyn och kontroll över verksamheten och att beslut fattas inom ramen för gällande regler.

Stadsdelsnämnderna Enskede-Årsta-Vantör, Norra innerstaden, och Skarpnäck rekommenderas att:

- Säkerställa att delegationsordningen uppfyller kraven i skollagen för att tillse att delegationsbeslut om den årliga planen återrapporteras till nämnden.
- Säkerställ att delegationsbeslut avseende utredningar löpande anmäls till nämnden.
- Säkerställa att innehåll och omfattning i de årliga planerna möter både lagstiftningens krav och att verksamhetsnära åtgärder framgår. Den årliga planen bör även innehålla det förebyggande arbetet mot diskriminering.
- Säkerställa att det utsatta barnet vid behov hörs i samband med utredningen. Om det finns skäl till att inte höra barnet bör detta anges i utredningen.
- Stärka den systematiska uppföljningen av arbetet mot kränkande behandling och diskriminering.

## 2. Bakgrund

Kränkande behandling och diskriminering får inte förekomma i förskolor enligt skollagen. Förskolorna måste därför arbeta aktivt med att förebygga, utreda samt vidta åtgärder om ett barn upplever sig kränkt eller diskriminerad.

Enligt skollagen (2010:800) är en kränkande behandling ett uppträdande som kränker ett barns värdighet. Det kan till exempel vara nedsättande ord, ryktesspridning, förlöjliganden, utfrysning, hot eller slag och sparkar.

Diskriminering, regleras i diskrimineringslagen (2008:567) utifrån sju diskrimineringsgrunder: kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning samt ålder.

Det är därför angeläget att granska hur förskolan arbetar för att säkerställa att barn har en förskolemiljö som kännetecknas av trygghet och utveckling och utan risk för kränkande behandling och diskriminering.

### 2.1 Syfte och revisionsfrågor

Syftet med granskningen är att bedöma om granskade stadsdelsnämnder säkerställer ett förebyggande och åtgärdande arbete mot kränkande behandling och diskriminering i förskolan i enlighet med skol- och diskrimineringslag.

Granskningen besvaras med följande revisionsfrågor:

- Bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling och diskriminering?
- Finns rutiner och arbetssätt för att anmäla, utreda och åtgärda kränkande behandling och/eller diskriminering?
- Upprättas en riskanalys och årlig plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling och diskriminering?
- Säkerställs att personalen ges regelbundna kompetensinsatser avseende kränkande behandling och diskriminering?
- Har huvudmannen en systematisk uppföljning avseende kränkande behandling och diskriminering?

### 2.2 Omfattning/avgränsning

Granskningen omfattar förskolor i kommunal regi.

Granskning omfattar både kränkning och diskriminering som utförs mellan barn samt mellan förskolepersonal och barn.

Granskningen omfattar inte kränkningar och diskriminering av förskolepersonal, dvs. det systematiska arbetsmiljöarbetet.

I rapporten används begreppet förskolepersonal. Det omfattar förskolelärare, barnskötare och annan personal som jobbar inom förskoleverksamheten.

## **2.3 Ansvarig nämnd**

Granskningen omfattar stadsdelsnämnderna Enskede-Årsta-Vantör, Norra innerstaden samt Skarpnäck.

## **2.4 Revisionskriterier**

Revisionskriterier är de bedömningsgrunder som revisionen utgår ifrån vid analys och bedömning. Följande revisionskriterier har tillämpats i granskningen:

- Skollag (2010:800) 6 kap.
- Diskrimineringslag, (2008:567) 3 kap.
- Barnkonventionen, ratificerad 1990 och svensk lag sedan 2020-01-01
- Läroplan för förskolan, Lpfö 18
- Skolprogram för Stockholm stads förskolor och skolor, KF 2018-02-19, §34

## **2.5 Metod**

Granskningen har utförts i enlighet med Skyrev:s vägledning för verksamhetsrevision.

Granskningen har genomförts genom intervjuer med skolchef, rektorer, utredare och verksamhetscontroller vid granskade stadsdelsnämnder. Vidare har två förskolor per nämnd besökts där intervjuer genomförts med biträdande rektor, förskollärare och barnskötare.

Dokumentgranskning har genomförts av verksamhetsplaner, rutiner, planer för att förebygga och förhindra kränkande behandling och diskriminering.

Revisionskontoret har också granskat utredningar av kränkande behandling och diskriminering. Granskningen har omfattat majoriteten av de diarietörda ärendena (40-tal) under perioden januari 2024 till 30 april 2025. Revisionskontoret har för respektive diarietört ärende tagit del av utredning, åtgärdsplan och uppföljning av åtgärdsplan.

Förvaltningarna har faktakontrollerat rapporten i syfte att säkerställa att bedömningar och slutsatser bygger på korrekta iakttagelser.



### **3. Arbetssätt för att förebygga kränkningar och diskriminering**

Arbetet med att förebygga och motverka kränkning och diskriminering av barn i förskolan styrs av två olika lagstiftningar, skollagen och diskrimineringslagen.

I lagstiftningarna anges att huvudmannen (skollagen)/utbildningsanordnaren (diskrimineringslagen) aktivt ska förebygga och motverka all form av kränkande behandling och diskriminering av barn.

I Stockholms stad är det stadsdelsnämnderna som är huvudman/utbildningsanordnare för den kommunala förskoleverksamheten. Ansvar innebär att bedriva ett förebyggande arbete och att upprätta årliga planer med riskanalyser och åtgärder. Vid händelse av kränkning, trakasserier eller sexuella trakasserier av barn i förskolan ska stadsdelsnämnden utreda misstanke om incidenten och vidta åtgärder. Detta avser händelser både mellan barn, samt mellan förskolepersonal och barn.

#### **3.1 Målinriktat arbete**

Enligt skollagen ska huvudmannen se till att det inom ramen för varje verksamhet bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av barn. Vidare anger diskrimineringslagen att utbildningsanordnaren ska arbeta aktivt med att förhindra diskriminering. Det innebär att verksamheten ska bedriva ett förebyggande arbete genom att undersöka vilka risker som finns för att diskriminering uppstår, analysera orsaker till riskerna, vidta åtgärder så att risken minskar, samt följa upp och utvärdera arbetet. För förskoleverksamheten innebär det, enligt de intervjuade, att fokus ligger på det förebyggande arbetet, så som att hantera situationer mellan barn som uppstår dagligen till förskolepersonalens kompetensinsatser. Förskolorna arbetar enligt intervjuade även aktivt med att säkerställa att utbildningsmaterialet ger stöd till det förebyggande arbetet.

I förskolans läroplan Lpfö 18 beskrivs att kränkande behandling och diskriminering ska omfattas i utbildningen. Det anges att rektorn har ansvar för att förskolans arbete med aktiva åtgärder mot diskriminering och kränkande behandling genomförs och dokumenteras fortlöpande. Förskollärare och arbetslag ska arbeta med att bland annat stödja barnen att bearbeta konflikter, reda ut missförstånd, kompromissa och respektera varandra. De ska även uppmärksamma barnen på att människor kan ha olika värderingar som styr deras uppfattningar och handlingar.

Målområdet ”Normer och värden” anger att förskolan har ett uppdrag att ge varje barn förutsättningar att utveckla:

- Förmåga att ta hänsyn till och leva sig in i andra människors situation samt vilja att hjälpa andra.
- Förmåga att upptäcka, reflektera över och ta ställning till etiska dilemman och livsfrågor i vardagen.
- Respekt och förståelse för alla människors lika värde och de mänskliga rättigheterna, och ett växande ansvar och intresse för hållbar utveckling och att aktivt delta i samhället.

I intervjuer framkommer att förskolorna arbetar aktivt med de målsättningar som läroplanen anger. Exempelvis beskrivs att förskolepersonal dagligen hanterar konflikter och osämja som uppstår i barngrupper. Förskolepersonalen uppger även att hänsyn tas till diskrimineringsgrunderna vid inköp och framtagande av utbildningsmaterial.

### **3.2 Identifiering och analys av risker**

Granskningen visar att det finns arbetssätt och rutiner för att motverka kränkande behandling och diskriminering i förskolan. Förskolepersonalen arbetar löpande och aktivt med att förebygga kränkningar och diskriminering genom att identifiera och analysera risker i verksamheten. De intervjuade berättar att risker bland annat identifieras vid så kallade trygghetsvandringar samt observationer av barnen. Det sker även genom samtal i personalgruppen vid arbetsplatsträffar, i arbetet med planen mot kränkande behandling och diskriminering (se avsnitt 4), samt genom olika utbildningsinsatser (se avsnitt 3.4). Riskanalyserna omfattar både risk för kränkning och diskriminering mellan barn samt mellan förskolepersonal och barn.

Genom stadens förskoleundersökning (se avsnitt 6.4) kan även risker i förskolornas trygghetsarbete identifieras. Den senast genomförda förskoleundersökningen visar att vårdnadshavare inom de tre stadsdelarna upplever att barnen i huvudsak är trygga på förskolan.

Enligt de intervjuade finns en ökad risk för kränkningar eller diskriminering i förskolan exempelvis på följande platser och situationer:

- Hallen: Vid på- eller avklädning uppstår ofta en situation där barn får vänta. Även trängsel kan uppstå, vilket ökar risken för konflikter som kan leda till en kränkning eller diskriminering.
- Toaletten/blöjbyte: I utrymmet uppges det finnas en risk för kränkningar av barns integritet av andra barn eller av förskolepersonal.

- Skymda områden på förskolegården: Vid vistelse på gården uppfattas skymda områden utgöra en risk, då förskolepersonalen riskerar att inte ha tillräcklig uppsikt över barnen.
- Förskolepersonalens arbetsmiljö: Förskolepersonal uppger att en arbetsmiljö som upplevs stressig kan påverka deras förhållningssätt mot barnen, vilket kan resultera i en kränkning mellan förskolepersonal och barn.

Samtliga intervjuade beskriver samma fysiska platser och situationer, när de ombeds berätta om de största riskområdena för att en kränkning eller diskriminering ska ske.

### **3.3 Evidensbaserade arbetsmetoder**

Enligt intervjuade tillämpas evidensbaserade metoder i undervisningen, i enlighet med stadens skolprogram, som ett led i det förebyggande arbetet mot kränkningar och diskriminering.

De intervjuade berättar att de bland annat använder diskrimineringsombudsmannens "Husmodellen" och BRIS (Barns rätt i samhället) samtalsmetod "Det svåra samtalet". "Husmodellen" syftar till att främja likabehandling och lika rättigheter och möjligheter för alla. "Det svåra samtalet" är en samtalsmetod som syftar till att stötta förskolepersonalen att bli trygg i att hålla samtal om svåra och känsliga ämnen med barn och vårdnadshavare.

Vidare används specifika läromedel som syftar till att stärka det förebyggande arbetet mot kränkande behandling och diskriminering såsom böckerna "Okej med dig?" och "Kompisböckerna". Boken "Okej med dig?" innehåller metoder och verktyg för att prata om samtycke i förskolan. "Kompisböckerna" är en bokserie som är baserade på barnkonventionen och som syftar till att öka barnens kunskap och förståelse för sina rättigheter.

### **3.4 Kompetensinsatser och stöd till personal**

Kompetensinsatser och stöd till personal ges enligt intervjuade löpande under året. Dels utifrån återkommande fokusämnen under arbetsplatsträffar, dels genom specifika utbildningsinsatser.

De intervjuade vid förskolorna uppger att de under det gångna året genomgått minst en utbildning som berör det förebyggande arbetet mot kränkande behandling och diskriminering. En del har genomgått stadsdelsövergripande utbildning med externa utbildare, medan andra lyfter insatser som genomförts lokalt för den enskilda förskolan. Exempel på utbildningar som lyfts fram av intervjuade avser förskolepersonalens förhållningssätt mot barn, samt bemötande av barn med neuropsykiatriska diagnoser.

De intervjuade uppger att de vet vem de ska vända sig till för stöd eller vid frågor avseende kränkningar och diskriminering. Intervjuade beskriver att de främst vänder sig till biträdande rektor, rektor, eller det lokalt placerade barnombudet med frågor.

### **3.5 Nätverk och forum för att främja det förebyggande arbetet**

Det finns flera forum i Stockholms stad som samverkar i syfte att stärka barns rättigheter. De granskade stadsdelsnämnderna har exempelvis barnombudsnätverk, som består av barnombud från stadsdelsnämndens förskolor. Barnombuden har till uppgift att öka medvetenheten om barns rättigheter på förskolan. De ska även följa upp olika lokala aktiviteter.

Förskolor använder arbetsplatsträffar, som genomförs en gång i månaden, för att belysa, informera och utbilda personal avseende det förebyggande arbetet mot kränkande behandling och diskriminering. Enligt samtliga intervjuade är det viktigt att återkommande diskutera och samtala om ämnet för att hålla frågan levande i verksamheten. Det görs bland annat genom att diskutera olika så kallade case eller fallstudier vid arbetsplatsträffar. Diskussionsunderlagen innehåller både fall som berör barn som kränker andra barn och förskolepersonal som kränker barn. Revisionskontoret noterar att diskussionsunderlagen inte tydligt beskriver fall som berör personal som diskriminerar barn.

De intervjuade beskriver även att förskoleavdelningarnas veckovisa reflektioner används som ett forum för att lyfta utmaningar och händelser som uppstår löpande i verksamheten.

### **3.6 Revisionskontorets slutsats**

De granskade stadsdelsnämnderna bedöms i praktiken bedriva ett förebyggande och målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling och diskriminering. Revisionskontoret bedömer att det finns rutiner och arbetssätt för att anmäla, utreda och åtgärda kränkande behandling och diskriminering.

Granskningen visar även att förskolepersonal får löpande och återkommande kompetens- och informationsinsatser avseende det förebyggande arbetet kopplat till kränkande behandling. Revisionskontoret noterar dock att diskrimineringsgrunderna inte omfattas i samma utsträckning som kränkande behandling i dessa forum.

## 4. Plan mot kränkande behandling och diskriminering

Skollagen anger att det ska upprättas en årlig plan med översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av barn. Vidare ska den innehålla en redogörelse för vilka åtgärder som avses att påbörjas eller genomföras under det kommande året. En uppföljning av de planerade åtgärderna ska redogöras i efterföljande årsplan. Även diskrimineringslagen innehåller krav på att undersöka, analysera, vidta åtgärder och följa upp arbetet mot diskriminering.

De granskade stadsdelsnämnder har delegerat uppgiften om att upprätta en plan mot kränkande behandling och diskriminering till rektor. I granskningen framgår dock att delegationsbesluten inte anmälts löpande eller alls till respektive stadsdelsnämnd.

En förutsättning för att planen ska stödja det förebyggande arbetet mot kränkande behandling och diskriminering är, enligt de intervjuade, att den utgår från de lokala förutsättningarna i respektive förskola. Förutsättningarna påverkas av alltifrån förskolans fysiska lokaler och utegård till barngruppernas sammansättning. Enligt de intervjuade är detta dock ett utvecklingsområde.

Förskolorna i de granskade stadsdelsnämnderna har upprättat planer mot kränkande behandling och diskriminering. De planer som revisionskontoret tagit del av är av varierande omfattning och innehåll. Det är vanligt förekommande att standardtexter används, vilket medför att den lokala förankringen saknas, exempelvis vid beskrivning av hur den specifika förskolan arbetar med diskrimineringsgrunderna. En del planer omfattar även endast ett fåtal aktiviteter, vilket kan medföra att förskolan endast fokuserar på enskilda delar i det förebyggande arbetet mot kränkande behandling och diskriminering. Exempelvis beskriver en plan att förskolan ska fokusera på att arbeta för att förebygga könsdiskriminering. Däremot finns det inte dokumenterat när och hur förskolan ska arbeta med övriga diskrimineringsgrunder.

### 4.1 Revisionskontorets slutsats

De granskade stadsdelsnämnderna upprättar årliga planer mot kränkande behandling och diskriminering, men upprättandet av planen anmäls inte löpande eller alls till ansvarig nämnd. Det är viktigt att anmälan sker till stadsdelsnämnden för att säkerställa att nämnden får full insyn och kontroll över verksamheten och att beslut fattas inom ramen för gällande regler.

En aktuell och väl förankrad plan ökar transparensen och kunskapen om var riskerna för kränkningar och diskriminering kan uppstå. Genom att aktivt arbeta med planen och säkerställa att det är en levande produkt kan förskolan identifiera och åtgärda eventuella risker och därigenom även skapa en trygg miljö för barnen. Granskade planer bedöms kunna utvecklas för att säkerställa att innehåll och omfattning möter både lagstiftningens krav och att verksamhetsnära åtgärder framgår. I ett flertal planer bedöms det även finnas ett behov av att tydliggöra diskrimineringsgrunderna ytterligare.

## **5. Anmälan och utredning av kränkande behandling och diskriminering**

I skollagen och diskrimineringslagen anges att förskolepersonal som får kännedom om att ett barn anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling, blivit trakasserad eller sexuellt trakasserad i verksamheten ska anmäla detta till rektor. En rektor, som i sin tur får kännedom om detta, ska anmäla det till huvudmannen, i detta fall stadsdelsnämnden. Stadsdelsnämnden är skyldig att skyndsamt utreda omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna och trakasserier. Om behov finns ska åtgärdsplaner tas fram och skäligen åtgärder vidtas för att förhindra framtida incidenter.

### **5.1 Rutiner för anmälan och utredning**

De granskade stadsdelsnämnderna har beslutat att delegera uppgiften om att utreda och vidta åtgärder mot kränkande behandling till direkt till rektor eller till stadsdelsdirektör eller skolchef som vidaredelegerat uppgiften till rektor. I granskningen har det dock framkommit att delegationsbeslut inte anmäls löpande eller inte alls.

Utredningar som avser trakasserier eller sexuella trakasserier, i enlighet med diskrimineringslagen, hanteras på motsvarande sätt som kränkande behandling. Dock beskrivs inte detta i Enskede-Årsta-Vantörs delegationsordning.

De granskade stadsdelsnämnderna arbetar i enlighet med följande process vid anmälan och utredning av ärenden avseende kränkningar och diskriminering. Samtliga dokument i respektive ärende ska diarieföras.

1. Förskolepersonal har till uppgift att meddela rektor när de får kännedom om att barn kan ha upplevt sig diskriminerat eller kränkt.
2. Rektor kontakter skolchef och meddelar att utredning startas. Utredningen ska ske skyndsamt och startas samma dag om det är möjligt. Rektor samtalar med alla inblandade. Förskolepersonal eller rektor samtalar med vårdnadshavare. Förskolepersonal kan även genomföra uppföljande samtal med barnet. Vid personalärenden kan HR-avdelning kopplas in vid behov.
3. Åtgärdsplan upprättas. Oftast avser åtgärderna att ändra arbetsrutiner såsom att öka uppsikt vid specifika platser eller situation samt av barnen.
4. Uppföljning av åtgärdsplan genomförs. Ärendet avslutas när kränkning eller diskriminering bedöms ha upphört.

## **5.2 Revisionskontorets verifiering av ärenden**

Revisionskontoret har granskat diarieförda utredningar från de tre granskade stadsdelsnämnderna.

### **5.2.1 Utredningar, åtgärder och mallar**

Skolverket anger att både utredningar och åtgärder ska dokumenteras i ärenden som berör kränkande behandling, för att identifiera om enstaka händelser är en del av ett större förlopp som kräver mer omfattande generella insatser. De granskade stadsdelsnämnderna har dokumentmallar som tillämpas av rektorerna vid upprättande av utredning och åtgärdsplan. Mallarna uppges av rektorerna vara ett bra stöd till utredningarna.

Syftet med en utredning är att samla in tillräckligt med information och kunskap om situationen för att kunna bedöma om barnet har blivit utsatt för en kränkning eller diskriminering, och vilka åtgärder som i så fall måste genomföras för att undvika att det händer igen. Utredningens storlek och genomförande anpassas till det enskilda fallet. Revisionskontorets granskning visar att utredningarna är tydligt dokumenterade. Utredningarna har genomförts och är undertecknade av rektor, i enlighet med stadsdelsnämndernas delegationsordningar.

Skolverket anger att en utredning ska ske så skyndsamt som möjligt. Någon exakt tidsangivelse finns inte i skollagen, utan bedömningen görs utifrån omständigheterna i varje enskilt fall. Revisionskontorets ärendegenomgång visar att utredningstiden, i de allra flesta fall, uppgår till högst sju dagar.

### **5.2.2 Anmälare och innehållet i ärendena**

Revisionskontorets granskning visar att anmälningar sker från både förskolepersonal och vårdnadshavare. Av de granskade ärendena noteras att det är något fler ärenden som inkommer från vårdnadshavare än från förskolepersonal.

Ärendena berör både fysisk och psykisk kränkning, där fysisk kränkning är något mer vanligt förekommande. Inget av de diarieförda ärendena uppges att utredningen avser diskriminering.

Omkring hälften av de granskade ärendena avser förskolepersonal som kränkt barn. I ärendena som berört stadsdelsnämnderna Enskede-Årsta-Vantör samt Skarpnäck framgår att HR-avdelningen kontaktats i hälften av ärendena. I ärendena som avser Norra innerstadens stadsdelsnämnd framgår inte om HR-avdelningen kontaktats när ärendet avser förskolepersonal som kränkt barn.



Eftersom utredaren måste skaffa sig en egen uppfattning om vad som har hänt så är det, enligt Skolverket, viktigt att i de flesta fall fråga alla inblandade vad som har hänt. Skolinspektionens barn- och elevombud framhåller dessutom vikten av att utredaren beskriver och fångar upp upplevelserna från barnet som utsatts för kränkningen. Revisionskontorets granskning visar att det i endast hälften av ärendena har förts samtal med det utsatta barnet. Det framgår inte någon motivering till varför samtal inte genomförts.

### **5.2.3 Åtgärdsplaner**

Efter en slutförd utredning kan, vid behov, en åtgärdsplan beslutas. Revisionskontoret har granskat de åtgärdsplaner som diarieförts i ärendena. Granskningen visar att Skarpnäcks stadsdelsnämnd saknar diarieförda åtgärdsplaner i en tredjedel av ärendena. Norra innerstadens och Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnder har i huvudsak diariefört åtgärdsplaner i granskade ärenden.

Vilka åtgärderna är beror på vad utredningen visat. De granskade åtgärdsplanerna omfattar framför allt åtgärder som innebär ändrade rutiner för ökad uppsikt över exempelvis särskilda platser, situationer och tidpunkter som har visat sig vara riskfyllda.

Stadsdelsnämnderna Enskede-Årsta-Vantör och Skarpnäck har inte dokumenterat uppföljningen av åtgärdsplaner i de diarieförda ärendena. Detta är även något som de intervjuade lyfter som utvecklingsområde. Enligt Skolinspektionen är det av vikt att uppföljningen dokumenteras för att kunna följa upp effekterna av åtgärderna och säkerställa att kränkningen och diskrimineringen upphört.

## **5.3 Revisionskontorets slutsats**

Beslut om utredning avseende kränkande behandling och diskriminering anmäls inte löpande eller inte alls till ansvarig stadsdelsnämnd. Det är viktigt att anmälan sker till stadsdelsnämnden för att säkerställa att nämnden får full insyn och kontroll över verksamheten och att beslut fattas inom ramen för gällande regler.

Revisionskontoret bedömer vidare att stadsdelsnämnderna Enskede-Årsta-Vantör och Skarpnäck i större utsträckning behöver dokumentera uppföljningen av åtgärdsplaner.

Granskningen visar att samtal med det utsatta barnet endast genomförts i hälften av de granskade ärendena. Ärendena där barnet inte hörts saknar motivering till varför detta inte gjorts. Skolinspektionen anger att det är viktigt att utredaren beskriver och fångar upp upplevelserna från barnet som utsatts för kränkningen.

## 6. Systematisk uppföljning

Förskolans verksamhet kan följas upp på flera olika sätt. I staden sker det i huvudsak genom nedan beskrivna metoder.

### 6.1 Årlig förskolerapport

Rapporten ”Förskola i Stockholm” presenteras årligen i syfte att ge en övergripande nulägesbeskrivning. Rapporten är framtagen av förskoleförvaltningen i samverkan med stadsdelsförvaltningarna och rapporteras till kommunfullmäktige.

Revisionskontoret har tagit del av Förskolerapport 2024. Rapporten omfattar inte någon analys av området kränkande behandling eller diskriminering.

### 6.2 Det systematiska kvalitetsarbetet

I skollagen anges att det systematiska kvalitetsarbetet ska följas upp och dokumenteras. Skolverket beskriver att förskolorna kontinuerligt och systematiskt ska planera och följa upp, analysera och utveckla utbildningen. Arbetet utgår från de nationella mål, krav och riktlinjer som finns i skollagen, läroplanerna och andra författningar som styr skolväsendet.

Det finns inget gemensamt arbetssätt för att genomföra det systematiska kvalitetsarbetet i förskolan. Förskolenämnden har dock, tillsammans med de elva stadsdelsnämnderna, påbörjat ett utvecklingsarbete. Enligt de intervjuade är det Skolverkets nationella kvalitetsystem som ska ligga till grund för det stadsövergripande systemet. Under 2025 ska underlag arbetas fram för bedömning av verksamhetens kvalitet inom läroplansuppdraget på huvudmannanivå, rektorsnivå och arbetslagsnivå.

Årligen genomförs dialogmöten mellan skolledning och förskolepersonal som har sin utgångspunkt i förskolans systematiska kvalitetsarbete. Revisionskontoret har tagit del av de granskade stadsdelsnämnderna dokumenterade systematiska kvalitetsuppföljning. Det framgår inte tydligt i dokumentationen hur förskoleverksamhetens efterlevnad av skollagens och diskrimineringslagens krav har följts upp. Det framgår inte heller tydligt hur uppföljning av målområdet ”Normer och värden” genomförts.

### **6.3 Stadsdelsnämndernas verksamhetsberättelser**

Stadsdelsnämnderna rapporterar bland annat sin uppföljning av förskoleverksamheten i verksamhetsberättelserna.

Under 2024 var det endast Skarpnäcks stadsdelsnämnd, av de granskade stadsdelsnämnderna, som rapporterade om antalet ärenden avseende kränkande behandling. Skarpnäcks stadsdelsnämnd hade 19 ärenden av kränkande behandling i förskolan under 2024. I verksamhetsberättelsen anges att alla utredningar har följts upp under året och att åtgärder har vidtagits.

### **6.4 Stadens förskoleundersökning**

Vårdnadshavare som har barn inskrivna i förskola/familjedaghem i Stockholms stad (kommunal och enskild regi) får årligen svara på en förskoleundersökning. I den senaste förskoleundersökning, vilken rapporterades under våren 2025, hade 70 procent av vårdnadshavarna som har barn i förskolor i kommunal regi besvarat enkäten. Omkring 90 procent av dessa uppgav att de är nöjda med förskolans arbete avseende området ”Normer och värden”. De frågor som behandlades inom området var exempelvis:

- Jag upplever att mitt barn känner sig tryggt.
- Jag upplever att förskolan bidrar till att mitt barn utvecklar förmågan till empati, tolerans och omtanke.
- Jag upplever att personalen visar omsorg om mitt barn.
- Jag upplever att förskolan medvetet främjar alla barns möjligheter att utvecklas på lika villkor oavsett kön.

### **6.5 Revisionskontorets slutsats**

Systematisk uppföljning av arbetet mot kränkande behandling och diskriminering sker idag inte i tillräcklig utsträckning för att leva upp till lagstiftarens krav. Det innebär att det finns risk för att nämnden inte säkerställer att förskolorna arbetar förebyggande mot kränkande behandling och diskriminering.

I staden pågår ett arbete med att utveckla det systematiska kvalitetsarbetet i förskolan. Revisionskontoret anser det vara av vikt att uppföljning av arbetet med kränkande behandling, diskriminering samt målområdet ”Normer och värden” omfattas av detta utvecklingsarbete.